

Klimatkontrakt 2030

Mellan Örebro kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2023

Klimatkontrakt 2030

Innehåll

Klimatkontrakt 2030	4
1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	5
2. Parter	5
3. Kommunens åtaganden	5
3.1. Kommunens klimatmål.....	5
3.2. Strategi.....	6
3.3. Organisation och ledning.....	7
3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare.....	9
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	11
3.6. Digitalt stöd för genomförandet.....	11
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	12
3.8. Klimatanpassning.....	12
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	13
3.10. Rapportering och uppföljning.....	14
4. Viable Cities åtaganden	14
4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030.....	15
4.2. Smart policyutveckling.....	15
4.3. Innovation.....	16
4.4. Samordnad finansiering.....	16
4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	16
5. Myndigheternas åtaganden	17
5.1. Smart policyutveckling.....	17
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	17

5.3. Samordnande insatser kring finansiering.....	18
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	18
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024.....	19
6.1. Governance.....	19
6.2. Klimatinvesteringsplaner.....	20
6.3. Konkurrenskraft genom omställning.....	21
6.4. Medborgarengagemang.....	21
6.5. Systemdemonstratorer.....	22
6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	22
7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	23
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	23
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	23
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	24
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	26
9. Kontraktet.....	28
Klimatkontrakt 2030.....	29
Bilaga 1 - Länkar till dokument.....	30

Klimatkontrakt 2030

Klimatfrågan är vår tids största utmaning. En samhällsutmaning som är både lokal och global och samtidigt ömsesidigt förstärkande av andra samhällsutmaningar som på ett fundamentalt sätt påverkar samhällets utveckling och hotar förutsättningarna för jorden. De arbetssätt vi hittills använt för att traditionellt utveckla vårt samhälle räcker inte längre. Vi måste arbeta på helt nya sätt. Tillsammans bygger vi en rörelse bland många aktörer i samhället för att nå missionen Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att nå detta. Det är ett långsiktigt åtagande som säkrar ett utvecklat samarbete mellan städerna och den statliga nivån. Utgångspunkten för arbetet är att ett ökande antal svenska kommuner och samhällen samlar en bredd av aktörer och mobiliserar på många nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, internationellt – för att bana väg för snabbare omställning till klimatneutralitet och hållbarhet i Sverige, Europa och världen. De städer och myndigheter som tillsammans med Viable Cities arbetar med Klimatkontrakt 2030 är föregångare som har ambitionen att bana väg för en bredare omställning som involverar många fler.

Klimatkontrakt 2030 är ett verktyg för att utveckla en mer ändamålsenlig samhällsstyrning vilket benämns som governance. Governance innebär att många aktörer på olika styrvivåer arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning.

Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska, ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Klimatkontrakt 2030 skapar ett sammanhang som katalysator för nya, innovativa former av samarbete mellan städer, näringsliv, akademi, forskningsinstitut och civilsamhälle och bidrar därmed till utvecklad governance. Detta stärker förutsättningarna att mobilisera och driva en gemensam hållbar utveckling i en nutid och ett samhälle som i allt högre grad präglas av komplexitet.

Tillsammans bygger vi förmåga steg för steg att ställa om snabbare!

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till en fortsatt återhämtning och utveckling av svensk ekonomi i en tid som präglas av flera sammanlänkade kriser.

Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Örebro kommun.
- Myndigheterna: Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket, Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Tillväxtverket, Trafikverket och Verket för innovationssystem (Vinnova).
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities¹.

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

År 2020 antog Kommunfullmäktige i Örebro kommun ett program för hållbar utveckling som grundar sig på de globala målen i Agenda 2030. Programmet fastslår den politiska viljeinriktningen samt uttrycker värdegrund och önskvärd samhällsutveckling inom Örebro kommun fram till år 2050. Programmet innehåller en målstruktur med sex målområden, tre övergripande mål till år 2050 och 51 delmål till år 2030 (med vissa undantag angående målår). Under målområde 5 Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald finns följande delmål för Örebro kommunkoncern respektive Örebro kommun som geografiskt område:

- År 2030 är Örebro kommunkoncern klimatneutral.

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

- År 2040 är Örebro kommunkoncern klimatpositiv.
- År 2045 är Örebro kommun som geografiskt område klimatneutralt.
- År 2050 är Örebro kommun som geografiskt område klimatpositivt.

Klimatmålen innefattar konsumtionsbaserade utsläpp, det vill säga utsläpp som uppstår genom hela värdekedjan. Det innebär att kommunen behöver ta hänsyn till alla klimatutsläpp som sker av kommunkoncernen, kommuninvånare och verksamheter inom Örebro kommuns geografiska område, oavsett om de uppstår inom eller utanför kommunens och Sveriges gränser. Klimatmålen inkluderar alla klimatrelaterade utsläpp, såväl förnybara som fossilfria och fossila utsläppskällor.

3.2. Strategi

Klimatstrategi för Örebro kommun antogs av Kommunfullmäktige år 2016 och är det centrala styrdokumentet för att nå kommunens långsiktiga klimatmål. Men det finns även många andra kommunala styrdokument som alla bidrar till att klimatmålen nås, bland annat översiktsplan, fordonsriktlinjer, reseriktlinjer, riktlinjer för laddinfrastruktur, trafikprogram och riktlinjer för hållbar upphandling. Klimatstrategin är i skrivande stund under revidering och planeras att antas i Kommunfullmäktige i maj 2024 men även flera av de i övrigt nämnda styrdokumenterna är under omarbetning. Syftet med klimatstrategin är att ge en övergripande styrning, enhetlig syn och konkretisering av de långsiktiga klimatmålen i program för hållbar utveckling.

Under våren 2023 har ett intensivt arbete pågått med att ta fram och forma innehållet i klimatstrategin, i denna process har många resurser från hela kommunkoncernen varit involverade och till viss del även externa aktörer. Klimatstrategin har som ambition att ge en helhetsbild av kommunens klimatutmaningar inom kommunkoncernen och inom det geografiska området. Störst fokus ligger på kommunkoncernen och på kommunala insatser inom det geografiska området, som skapar förutsättningar för omställning. De insatser som syftar till att nå målen inom det geografiska området kräver samverkan med såväl näringsliv, akademi och civilsamhälle som med kommuninvånare och andra offentliga aktörer. Det finns en stor omställningskraft och mycket erfarenheter hos en mängd aktörer att ta tillvara på i arbetet med att genomföra insatser i enlighet med klimatstrategin. För den samverkan behövs samverkansplattformar och nätverk för att skapa arenor där utmaningar kan lyftas och lösas tillsammans. I förslaget till reviderad klimatstrategi pekas sex fokusområden ut med mål, ställningstaganden och insatser. Insatserna avser såväl kommunkoncernen som det geografiska området. I strategin läggs också stor vikt vid att beskriva arbetssätt för omställningen. Omställningstakten behöver gå betydligt mycket snabbare än vad den gjort hittills och det krävs att vi gör saker på ett annat sätt än vad vi har gjort tidigare. För att få det att hända är utvecklingen av arbetssätt en viktig parameter.

Fem av sex fokusområden som föreslås i klimatstrategin står för stora klimatutsläpp inom kommunkoncernen och det geografiska området, dessa är transporter och mobilitet, energi, byggnation, livsmedel och jordbruk samt konsumtion och avfall. Det sjätte fokusområdet, kolinlagring, står för upptag av växthusgaser. Utöver dessa fokusområden finns många funktioner och verktyg som möjliggör omställningen och som berör alla fokusområden, exempelvis upphandling och samhällsplanering. Klimatomställningen är inte bara viktig för att nå klimatmålen, omställningen kan också bidra till stora samhällsvinster inom ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det kan till exempel handla om renare luft genom mindre biltrafik och övergång till elfordon, bättre folkhälsa genom aktivt resande och ökad biologisk mångfald genom fler grönområden.

Ambitionen med klimatstrategin är att vägleda kommunens nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag att genomföra åtgärder som bidrar till att klimatmålen nås, men ska inte i detalj beskriva vad som ska göras och hur. Det är upp till ansvariga nämnder och styrelser respektive förvaltningar och bolag att utforma åtgärder utifrån sitt uppdrag och kommunens mål. För att få en mer sammanhållen styrning av gemensamma åtgärder föreslås dock en årlig aktivitetsplan som syftar till att fånga upp de aktiviteter som är koncernövergripande och som kräver gemensam handling kopplat till strategin.

Kommunledningen i Örebro övergripande strategier och budget (ÖSB) för 2024 med plan för 2025–2026 innehåller politiska prioriteringar och mål för mandatperioden och i denna står uttryckligen att Örebro kommun ska ta ansvar i klimatfrågan och arbeta med prioriterade åtgärder för att minska klimatbelastningen. Ett utpekat uppdrag för år 2024 är att arbeta med uppföljning och efterlevnad av klimatstrategin och dess aktivitetsplan.

3.3. Organisation och ledning

Kommunstyrelsen har det politiska ansvaret för klimatfrågan inom Örebro kommun och ansvarar för att de beslut som tas verkställs, följs upp och utvärderas. Uppdraget är delegerat till Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott som utöver klimatfrågan även hanterar övriga frågor inom ekologisk hållbarhet samt upphandling. Enligt förslaget till ny klimatstrategi ska Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott ansvara för att årligen se över klimatstrategins aktualitet för att ha en så spetsig och uppdaterad strategi som möjligt.

Några av de nya arbetssätt som föreslås i förslaget till ny klimatstrategi är bland annat införandet av en klimatstyrgrupp med ledande tjänstepersoner inom Örebro kommunkoncern, arbetsgrupper inom alla sex fokusområden samt ett klimatomställningsteam. Klimatstyrgruppen ska ta del av en årlig klimatuppföljning, analysera resultatet i relation till uppsatta mål, prioritera aktiviteter i den koncernövergripande aktivitetsplanen samt bedöma vilka aktiviteter i planen som

kan genomföras med befintliga resurser och vad som behöver lyftas till politiken och kommande års budgetprocess. För att få en bred förankring och gemensam prioritering av de aktiviteter som finns i den koncernövergripande aktivitetsplanen ska denna beslutas av Kommundirektörens ledningsgrupp.

Föreslagna arbetsgrupper utgår från klimatstrategins fokusområden och kommunkoncernens behov av samsyn inom olika områden. Arbetsgrupperna samt sammansättningen av resurser i dessa grupper är inte bestående utan kommer kunnat förändras över tid, utifrån de behov som finns. Hur det externa deltagandet ser ut kommer att utvecklas utifrån olika arbetsgruppers behov. Arbetsgruppernas uppdrag är bland annat att föreslå aktiviteter till den koncernövergripande aktivitetsplanen, revidera prioriterade insatsområden i strategin samt att identifiera och lyfta komplexa utmaningar och behov till klimatomställningsteamet eller till externa samverkansplattformar och nätverk. Klimatomställningsteamet har som syfte att skapa ett bredare perspektiv på klimatomställningen inom kommunkoncernen. De funktioner som föreslås till klimatomställningsteamet är bärare av mer tvärgående perspektiv i förhållande till fokusområdena och kan exempelvis vara innovation, digitalisering, kommunikation, social hållbarhet och upphandling. Gruppen ska hantera behov som uppstår i de olika arbetsgrupperna och tillsammans se hur de kan lösas med hjälp av fler perspektiv. Omställningsteamet kan också kanalisera behoven vidare till pågående insatser och forum, både internt inom kommunkoncernen och externt.

Klimatneutrala Örebro 2030 är ett av många projekt och satsningar som ska bidra till måluppfyllelsen i klimatstrategin. Det övergripande målet för projektet är att skapa en plattform för samverkan, som skapar förutsättningar för samhällsaktörer att gemensamt agera för ett klimatneutralt och hållbart Örebro. För att möjliggöra detta samverkar Örebro kommun med de tre kommunala fastighetsbolagen (ÖrebroBostäder, Futurum Fastigheter och Örebroporten), Örebro universitet, E.ON/Navirum Energi och Örebro föreningsråd inom ett antal utpekade arbetspaket. Arbetspaketen har en nära koppling till de föreslagna fokusområdena i klimatstrategin och bidrar till insatser och måluppfyllelse inom ramen för dessa. Arbetspaketen är:

- Energigemenskaper
- Klimatneutral fjärrvärme
- Klimatneutralt byggande och anläggning
- Lokala omställningsmöjligheter
- Medborgarförsamling
- Hållbar mobilitet
- Ett sammankopplat Örebro

Inom vissa arbetspaket har ett arbete startats upp medan andra har vidareutvecklat ett redan pågående arbete. Den långsiktiga ambitionen är att kroka arm med flera aktörer. I första hand ska samverkan fortsätta utvecklas och nya behov lyftas inom ramen för redan befintliga samverkansplattformar och nätverk men det kan också finnas behov av att utveckla nya samverkansformer. Regionens energi- och klimatråd, med aktörer från såväl näringsliv, akademi och offentlig sektor, är ett exempel på en redan befintlig samverkansplattform där arbetet kan fortsätta att utvecklas tillsammans med fler.

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Ett starkt partnerskap mellan samhällets olika aktörer är centralt för att uppnå klimatmålen och övriga mål i Örebro kommuns program för hållbar utveckling. Ingen har ensam rådighet över den samhällsomställning vi står inför utan vi måste alla kroka arm med varandra och tillsammans driva omställningen, såväl offentlig verksamhet och näringsliv som akademi, civilsamhälle och enskilda invånare. Under detta avsnitt kommer exempel på utvecklingsarbete som pågår inom arbetspaketen i Klimatneutrala Örebro 2030 att lyftas.

3.4.1 Klimatneutral fjärrvärme

Tillsammans med den lokala fjärrvärmeleverantören arbetar de kommunala fastighetsbolagen med effekt- och energioptimering på såväl fastighets- som produktionssidan. Just nu pågår en utredning för att kartlägga potentialen för en uppskalning av tidigare effektstyrningsprojekt, CESO. Förhoppningen är att fastigheterna utvecklar förmågan att samverka med produktionsanläggningen vilken därmed får ytterligare ett verktyg för att optimera produktionen i en hållbar riktning. Att fokusera på både energi- och effekteffektivisering skapar värde för hela det lokala energisystemet. Inom ramen för samverkan kommer en fördjupning i hur vi ska förhålla oss till utsläppen från avfallsförbränningen i Sverige behöva göras och att identifiera vad vi som enskilda aktörer och tillsammans kan göra för att minska utsläppen. Hos den lokala fjärrvärmeleverantören fortsätter arbetet med att undersöka förutsättningarna för att realisera storskalig koldioxidinfångning kopplat till fjärrvärmeverksamheten. Den största utmaningen just nu är hur marknaden för negativa utsläpp ska byggas upp för att skapa en trovärdighet i både ekonomiska och klimatredovisningstermer, men det finns också utmaningar kopplat till logistik och lagring. Dessa frågor behöver lösas och långsiktiga spelregler implementeras för att potentialen för negativa utsläpp ska kunna realiseras.

Genom att fortsätta samverkan för att utveckla kraftvärmesystemet i Örebro kommer fler kunna ta del av en hållbar uppvärmningsform, som tar tillvara på energi som annars skulle gått till spillo, som avlastar elnätet och i framtiden kan bidra till negativa utsläpp.

3.4.2 Klimatneutralt byggande och anläggning

För att minska klimatpåverkan från byggnation pågår ett samarbete mellan förvaltningar och bolag inom kommunkoncernen samt externa aktörer. Vi har fram till nu haft fokus på att öka kunskapsnivån genom samtal med externa föreläsare som Skanska, White Arkitekter och RISE. Men arbetet har även lett till ett ökat internt samarbete inom kommunkoncernen och ett utökat externt nätverk med samarbetspartners. Under våren har arbetspaketets aktörer även varit med och format innehållet i fokusområde byggnation, i förslaget till ny klimatstrategi. Nästa steg i utvecklingsarbetet är en utbildning i klimatberäkningar för att ytterligare öka kunskapen.

En utmaning som identifierats för det fortsatta utvecklingsarbetet är att det med dagens skrivningar i planbestämmelserna samt i lagen mot tekniska särkrav finns begränsningar när det gäller att, redan i de tidiga skedena, ha en tydlig inriktning för att bygga klimatsmart och att göra offensiva markanvisningar. Vi ser fram emot att tillsammans verka för och utveckla smarta formuleringar som skapar möjligheter för att driva på omställningsarbetet.

3.4.3 Lokala omställningsmöjligheter

För att stimulera mer hållbara konsumtionsmönster pågår ett samarbete mellan Örebro kommun, Örebro universitet och Örebro föreningsråd (civila samhället) med syftet att utforska hur delningsekonomi och återbruk kan bli en integrerad del i olika bostadsområden och invånares vardag. Det gäller såväl infrastruktur och andra fysiska förutsättningar som individers och gruppers medvetenhet, normer och val. Arbetet har utgångspunkt i ett antal frågeställningar som bland annat handlar om att identifiera drivkrafter och hinder för en hållbar konsumtion.

Under 2023 har bland annat ett antal fokusgruppsintervjuer med invånare från olika bostadsområden genomförts för att belysa deras inställning till att dela på resurser. Nätverket Civilsamhället för ett hållbart Örebro har också startats upp och har fokus på klimatutmaningen och vad civilsamhällesaktörer kan göra för att bidra till en hållbar utveckling genom minskad/förändrad konsumtion, samt hur civilsamhällsaktörer kan inspirera till beteendeförändringar brett i samhället genom de nätverk och förtroenden man har. Den första nätverksträffen inleddes med inspiration från den senaste forskningen och presenterades av Örebro universitet.

Under 2024 ligger fokus på att presentera relevanta arbetssätt för hur olika aktörer kan främja en hållbar konsumtion, bland annat hur kommunen kan stötta och stärka civilsamhällets och invånares omställning. Lärdomar och arbetssätt behöver tas omhand och integreras i klimatstrategiarbetet.

3.4.4 Medborgarförsamling

I samverkan mellan Örebro universitet och Örebro kommun kommer en medborgarförsamling att genomföras under våren 2024. Medborgarförsamlingen bygger på idén om deliberativa samtal bland ett representativt urval av invånare som ger goda möjligheter för konstruktiv dialog kring utmaningar relaterade till hållbar samhällsutveckling. Medborgarförsamlingen syftar till att förankra arbetet inom Klimatneutrala Örebro 2030 (det vill säga arbetet inom projektets arbetspaket) bland kommuninvånarna, stärka invånarnas möjligheter att utöva inflytande över klimatomställningsarbetet i Örebro och att stärka arbetspaketens kunskap om invånarnas intressen och kunskaper. Att utvärdera arbetssättet kring genomförandet av medborgarförsamlingen kommer ge värdefulla insikter om metoden och om den kan användas i vidare dialog med kommuninvånarna för att skapa delaktighet, inkludering och engagemang i omställningsarbetet.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Finansverksamheten inom Örebro kommun har under många år arbetat med hållbara placeringar av tillgångar, samt emittering av gröna obligationer för att finansiera klimatsmarta och hållbara investeringar inom kommunkoncernen. Men för att kunna uppnå klimatmålen behöver kunskapen om klimatinvesteringar, som ett verktyg för att realisera klimatomställningen, öka och arbetet utvecklas. En utveckling av arbetet behöver både ske internt inom Örebro kommunkoncern och tillsammans med andra aktörer för att skapa en helhetsbild av vilka investeringar som krävs för en omställning till en klimatneutral och vidare klimatpositiv kommun.

Att utveckla en metod och ett arbetssätt för att integrera det ekonomiska perspektivet till klimatomställningen är ett prioriterat område i förslaget till ny klimatstrategi. Detta är nödvändigt för att kunna prioritera och investera i en riktning som ökar klimatomställningstakten. För att investera på ett klokt sätt behöver en analys av åtgärder och investeringar göras utifrån kostnadseffektivitet, potential för utsläppsminskning och andra sidonyttor (samhällsnyttor), tidsperspektiv och genomförbarhet.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Digitalisering och digitala verktyg är möjliggörare för en omställning till en klimatneutral och hållbar kommun och pekas i förslaget till ny klimatstrategi ut som ett av flera viktiga perspektiv för klimatomställningen. Tillgängligheten av klimatdata och smart teknik kan förändra människors behov och beteenden i grunden men smart teknik kan också skapa möjligheter för att till exempel styra energin i byggnader på helt nya sätt.

I nätverket *Ett sammankopplat Örebro*, som också är en del av Klimatneutrala Örebro 2030, har Örebro kommun tillsammans med sina bolag, Örebro universitet och AI

Sweden en kontinuerlig dialog om hur digitalisering/smart stad teknologi kan bidra till klimatomställningen.

Ett gott exempel att lyfta är de kommunala fastighetsbolagens samverkan för att driva på och utveckla arbetet med att skapa en strukturerad metod, ett ramverk och tekniska lösningar för att hantera produktion, lagring och delning av energi i större skala. Processer, rutiner och konkreta verktyg tas fram, där konceptet smart stad byggs och utvecklas under ledning av kommunkoncernens fastighetsbolag. Det långsiktiga målet är att flytta systemgränsen från den enskilda fastigheten till hela staden.

Det finns ett behov av att utveckla arbetsätten för att integrera digitalisering och digitala verktyg i klimatomställningen i större utsträckning, bland annat ser vi digitalisering som en viktig funktion och ett viktigt perspektiv i det klimatomställningsteam som föreslås i förslaget till ny klimatstrategi.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

På Kommunledningsförvaltningen, Örebro kommun, finns ett innovationsteam som erbjuder ett samlat strategiskt och operativt stöd för innovativ utveckling inom kommunen. Teamet består av utbildade innovationsledare, varav en är certifierad genom RISE, och teamet erbjuder bland annat utbildningar för ledningsgrupper och arbetsgrupper, stöd för innovativ samverkan över gränser (internt och externt) och andra former av coachning. Utöver detta samlade stöd finns inom kommunen en rad satsningar för en mer innovativ utveckling, till exempel kopplat till testbäddar.

Med stöd av det interna innovationsteamet kan samverkan utvecklas såväl internt som med andra externa aktörer. På Örebro universitet finns till exempel ORU Innovation Arena, en arena där studenter och forskare jobbar tillsammans med näringsliv och offentlig sektor för en hållbar samhällsutveckling, och inom Region Örebro län finns ett nätverk av aktörer som har en gemensam ambition att stärka innovationsarbetet i regionen. Med olika kompetenser och verktyg skapas förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, såväl ur det offentliga som det privata och sociala perspektivet.

Örebro kommun avser fortsätta utveckla sitt arbete med innovativ utveckling för att driva klimatomställningen såväl som annan samhällsutveckling, både internt inom kommunkoncernen och tillsammans med andra aktörer. En viktig arena blir klimatomställningsteamet, som föreslås i förslaget till ny klimatstrategi.

3.8. Klimatanpassning

Örebro kommun har sedan 2020 en klimatanpassningsplan där de mest prioriterade områdena är översvämning/skyfall och värmebölja. Åtgärderna i planen är främst av utredande karaktär då de största behoven fortfarande är att skaffa oss mer

precis kunskap om konsekvenserna av klimatförändringarna och hur de kan mötas. En uppföljning av planen genomförs under 2023 och visar bland annat att behovet av kunskap fortfarande är stort och att arbetet med att fördjupa kunskapen om olika extremhändelser och hur de kan motverkas behöver fortsätta på ett systematiskt sätt. Kommunen behöver också hitta organisatoriska former för att hantera och integrera alla anpassningsbehov, till exempel inom grönstruktur och anpassning inom lokalförsörjning. Arbetet med kvalitetssäkring och komplettering av resultaten från de översvämningsmodeller som har använts för att kunna landa i relevanta fysiska åtgärder fortsätter. Kartmaterialet, från den värmekartering som genomfördes under 2021, finns inlagt som ett planeringsunderlag i Örebro kommuns internkarta. Viktiga faktorer för att minska värmeproblematiken handlar bland annat om placering av byggnader, mängden hårdgjord yta, mängden växtlighet samt area öppna dagvattenlösningar. Karteringen har lett till en ökad medvetenhet om problematiken. Översvämningsmodellerna kommer behöva fortsätta utvecklas under 2024, samtidigt som identifierade utvecklingsbehov som lyfts fram i uppföljningen av klimatanpassningsplanen behöver hanteras.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Kommunens arbete för klimatsmart mobilitet har två övergripande inriktningar. Den första inriktningen handlar om att minska behovet av fysisk förflyttning. Här ingår att skapa närhet till målpunkter, fokusera på befintliga kärnor och att inte glesa ut staden, samt tillhandahålla en god digital infrastruktur. Denna utveckling har gott stöd i kommunens översiktsplan. Den andra inriktningen handlar om att skapa incitament för att välja gång, cykel, kollektivtrafik eller andra delningstjänster framför privatbil när vi behöver förflytta oss. Här handlar det om en kombination av morötter och piskor, med mål att det ska vara lätt att göra rätt.

Våren 2021 startade ett parlamentariskt förankrat arbete med att ta fram en ny strategi för transporteffektivitet (trafikstrategi). Detta arbete har främst bedrivits inom den kommunala organisationen men förankrats i en mängd olika forum, bland annat vid medlemsmöte med City Örebro och i workshop med grannkommuner, regionen och Trafikverket. Arbetet med strategin, som involverat ledande politiker i berörda nämnder, har varit en viktig kunskapsresa. Strategin kommer sannolikt att skickas ut på remiss i slutet av 2023.

Utöver arbetet med att ta fram en ny strategi för transporteffektivitet har ett annat viktigt fokus varit att uppmärksamma att bilparkering till stor del betalas av andra än bilägarna själva. Här har bland annat en enkätundersökning, som riktat sig till fastighetsägare, genomförts samt att en rapport har sammanställts som presenterats för berörda nämnder och vid ett nationellt webinarium.

Under 2024 planeras nedan insatser för att fortsätta utveckla arbetet.

- Färdigställa strategin för transporteffektivitet och komplettera den med ett genomförandeprogram, som inkluderar att utveckla former för samarbete med andra aktörer.
- Samarbete med fastighetsägare och bostadsrättsföreningar kring parkeringsfrågor. Kunskapsutbyten kommer att genomföras under året och gärna ett pilotprojekt.
- Påverka stora arbetsgivare att påverka sina anställda att resa mer hållbart. Tanken och ambitionen är att kommunen och regionen ska utmana andra arbetsgivare att vidta åtgärder som påverkar anställdas resor till och från arbetet.
- ÖrebroBostäder arbetar vidare med sin nya mobilitetsstrategi, i syfte att utveckla metoder för att få hyresgäster att resa mer hållbart.

3.10. Rapportering och uppföljning

Örebro kommun arbetar i skrivande stund med en ny uppföljningsmodell som ska synliggöra klimatutsläppen från Örebro kommunkoncern och det geografiska området, samt redovisa relevanta indikatorer. Denna modell ska användas för årlig klimatredovisning. Syftet med uppföljningen är att presentera storleken av utsläppen i grova drag, för att förstå vad som ger störst utsläpp och var utmaningarna finns. Innehållet och strukturen i uppföljningsmodellen kommer att förändras och uppdateras över tid, då mycket händer på området och ny kunskap utvecklas allt eftersom. Ambitionen är också att klimatutsläppen från kommunkoncernen och det geografiska området ska göras mer visuella och tillgängliga för allmänheten. Klimatstyrgruppen, som föreslås i förslaget till ny klimatstrategi, är ansvariga för att analysera resultatet av den årliga klimatuppföljningen och att vidta åtgärder som leder till måluppfyllelse.

Utöver ovan kommer det interna klimatarbetet också att följas upp inom den ordinarie uppföljningsprocessen i kommunen, i såväl nulägesanalyser, delårsrapporter och årsberättelser.

Varje arbetspaket inom Klimatneutrala Örebro 2030 kommer också att följas upp genom regelbunden avstämning och rapportering till projektets styrgrupp.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Samordning Klimatkontrakt 2030

Det sker nu en allt snabbare mobilisering kring omställningen lokalt, nationellt och internationellt där klimatkontrakten används som verktyg. Det kräver en bättre förmåga att samordna arbetet och kontinuerligt vidareutveckla kontrakten för att åstadkomma; uppskalning, breddning, replikerbarhet, prioritering samt en mer effektiv samordning av möten och dialoger mellan aktörerna.

Viable Cities programkontor utvecklar därför en samordningsfunktion för Klimatkontrakt 2030 i Sverige för att ytterligare stödja processen med klimatkontrakt där myndigheternas, kommunernas och övriga relevanta aktörers åtaganden utvecklas och vässas steg för steg. Detta görs parallellt med insatser för implementering och skalning för att på ett bättre sätt att driva på omställningen. Samordningsfunktionen ska stödja uppbyggnaden av aktörernas gemensamma förmåga till omställning från kunskap till implementering och utveckla processen för klimatkontrakten till nästa nivå – såväl i ett lokalt, nationellt som internationellt sammanhang.

Samordningsfunktionen ska höja kunskapen och skapa bättre möjligheter för kommuner och aktörer att på lokal nivå dra nytta av och utveckla arbetssätt för att tillvarata de omfattande policypaketet på EU-nivå som är ett resultat av European Green Deal (exempelvis Fit for 55 och taxonomiförordningen för hållbara investeringar).

4.2. Smart policyutveckling

Viable Cities avser fortsatt vara en mobiliserande aktör kring policy och regelverk med tillhörande insatser inom smart policyutveckling. Dels handlar detta om att ge kommuner bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städernas klimatomställning (exempelvis policypaketet Fit for 55). Dels innefattar det processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kopplar till myndigheternas åtaganden (se avsnitt 5.1) samt utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6.5).

4.3. Innovation

Viable Cities avser utveckla sin roll som föregångare och intermediär (systemkopplare, mellanrumsledare, gränsgångare) för att stärka de koordinerande, mobiliserande och faciliterande insatserna i det framväxande ekosystemet för missionen om Klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

För att underlätta för kommuner att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att kroka arm med andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030. Det gäller framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket. Inom digitalisering för klimatomställning kommer arbetet utvecklas vidare med det nyligen inrättade Urban Twin Transition Centre.

4.4. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommuners behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsätta arbeta med utvecklade former för finansiering kopplat till Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och de sex myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities kommer tillsammans med myndigheterna utveckla arbetet inom samordnad finansiering genom olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030 samt som en del i det internationella arbetet med missionen och tillgängliggöra insikter och verktyg för många fler.

4.5. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl plattformen för genomförande av EUs mission, NetZeroCities som CapaCITIES, som syftar till att bygga nationella plattformar i fler länder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT). Viable Cities är också delaktiga i diskussionen på EU-nivå om närmare samverkan och synergier med system-missionen om klimatanpassning (Adaptation to Climate Change), liksom med "New European Bauhaus".

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Under 2024 fortsätter myndigheterna att utveckla stödjande strukturer och nya arbetssätt för en mer sammanhållen, strategisk och lärande utvecklingsprocess. I denna fungerar Rådet för hållbara städer som ramverk och strategiskt forum för myndighetssamverkan, Svensk modell för Hållbar utveckling, som operativ plattform för myndighetssamverkan och Klimatkontrakt 2030 som gemensamt innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna.

Som en del av det kommer Klimatkontraktsmyndigheternas innovationsteam tillsammans ansvara för att driva följande innovationsprocesser: Policylab (5.1), Systemdemonstratorer (5.2) och Lokal portföljanalys (5.3). Arbetet innebär även medverkan i Transition Lab som Viable Cities faciliterar. Myndigheterna avser att på Arena klimatkontrakt, mötesplatsen för dialogverkstad mellan kommunerna och myndigheterna, under 2024 särskilt fokusera på utvecklingen av Klimatkontrakt 2030 som innovation av governance. (se 6.1)

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2024 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Smart policyutveckling

Tillsammans med kommunerna samverkar myndigheterna för att identifiera och bidra till utvecklingen mot mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel för hållbar stadsutveckling och klimatomställning samt öka förståelse och kunskap om befintliga regelverk. Med kommunernas utvecklingsbehov i en accelererad klimatomställning som fokus, ska processen fortsatt bygga på proaktiv dialog och ömsesidigt lärande.

Under 2024 fortsätter arbetet med policylabb inom ett eller flera av de identifierade utmaningsområdena: inkluderande och hälsofrämjande mobilitet, markanvändning och markanvisning, energiplanering- och energieffektivisering samt cirkulära resurs- och materialflöden. Ett gemensamt utvecklings- och planeringsarbete pågår genom samverkan och dialoger för att förtydliga policyutmaningar och identifiera huvudaktörer, samt säkerställa omställningspotential av policylabb.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning. Myndigheternas

stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former såsom till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.²

Under 2024 åtar sig myndigheterna att fortsatt utveckla och finansiera nya typer av insatsformer, såsom: Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer, (Läs mer under 6.5) och Urban Twin Transition Center² för digitalisering som ger bättre stöd för städers klimatomställning.

5.3. Samordnande insatser kring finansiering

Myndigheterna utvecklar löpande samordningen kring insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning för att skapa bättre framförhållning och samlad information.

Baserat på den innovationsprocess om metodutveckling för lokala portföljanalyser som genomfördes 2023 avser myndigheterna att under 2024 leverera sammanställda utdata från vissa av myndigheternas finansiering till samtliga 23 kommuner. Innovationsarbetet kommer även att fortsätta under 2024 i syfte att dels höja kvaliteten och täckningen av levererade data, dels genom ett eller flera fördjupningsprojekt i samarbete med vissa intresserade kommuner för att effektivisera processen och öka nyttan hos mottagarna. Det långsiktiga målet med portföljanalyserna är att arbetet ska bidra i arbetet med städers klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats. Här har myndigheterna åtagit sig att löpande publicera information om finansieringsmöjligheter och utlysningar samt samlat kunskapsstöd från alla ingående myndigheter som är med i Rådet för hållbara städer³.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförandet av EU:s regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

² Se [pressmeddelande från Internetstiftelsen](#)

³ Boverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Formas, Länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes (Statens centrum för arkitektur och design) Statens konstråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Tillväxtverket, Trafikverket och Vinnova

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future (DUT) där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning "New European Bauhaus",⁴ European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶.

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen på EU-nivå om 100 klimatneutrala städer 2030. Ett exempel är programmet "CapaCITIES"⁷. Genom "CapaCITIES" initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2024

De strategiska utvecklingsprojekten är viktiga acceleratorer för framväxten av ett ekosystem kring missionen om Klimatneutrala städer 2030 och utgör en gemensam plattform och arena för samverkan och lärande.

Under 2024 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Governance

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU-nivå, är grundläggande för en bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Det handlar om att koordinera och leda olika aktörer på olika nivåer i syfte att snabba på klimatomställningen och bromsa klimatförändringarna för att kunna bygga en hållbar framtid. Governance innebär att många aktörer på olika styrvågar arbetar tillsammans för att gemensamt gå bortom det man som enskild aktör har direkt rådighet över för att förverkliga mål och mission. Det innebär ett systemskifte mot ett helhetstänkande inom offentlig förvaltning och en mer nätverksbaserad styrning. Governance syftar på processen och strukturen för att styra, leda och reglera en organisation, ett samhälle eller ett system. Det handlar om hur beslut tas, hur mandat och ansvar fördelas, och hur regler och riktlinjer upprätthålls och efterlevs. Det är en komplex process som involverar politiska,

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställningen

⁵ European Urban Initiative, är en hubb för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu)

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar

ekonomiska, tekniska och sociala aspekter som i sin tur kräver samarbete och engagemang från en bredd av samhällsaktörer.

Inför 2024 finns ett fortsatt stort utvecklingsbehov för en djupare förståelse för vad transformativ governance innebär och hur kommuner och städer kan arbeta med det i praktiken. Med erfarenheter och insikter från de första stegen kommer ett gemensamt analysstöd för klimatkontrakt att vidareutvecklas. Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete mellan Viable Cities, myndigheterna och kommuner. Arbetet kommer att samordnas av programkontoret som säkerställer ett förstärkt fokus på analys och uppföljning inom Arena Klimatkontrakt under 2024.

Mobiliseringen med hjälp av Klimatkontrakt 2030 har visat sig vara framgångsrikt och kommer fortsätta utvecklas för att ytterligare stärka, skala upp, bredda och snabba på omställningsarbetet. Det krävs en tydligare behovsorientering / prioritering och skarpare åtaganden från flera håll; från de nationella myndigheterna, från kommunerna och också kopplat till Viable cities roll / åtaganden.

Klimatkontraktet är ett nytt och innovativt verktyg för governance som bygger en långsiktig strategisk process från lokal till internationell nivå utifrån den gemensamma missionen om klimatneutrala och hållbara städer 2030.

6.2. Klimatinvesteringsplaner

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle.

Klimatinvesteringsplaner är en central del i arbetet med en utvecklad governance för missionen och under 2024 kraftsamlar vi inom Klimatinvesteringsplaner på flera områden; analyser och test om hur klimatinvesteringsplaner kan kopplas till ordinarie beslutsprocesser, inklusive färdplaner för klimatneutralitet på stadsnivå, analyser av nödvändiga klimatinvesteringar inom områden med stor påverkan på klimatutsläpp, exempelvis värme/kyla, mobilitet, mat osv, ekonomiska analyser av multipla nyttor av klimatomställning, exempelvis där klimatomställning kan bidra till såväl kostnadsbesparingar som kvantifierade nyttor som exempelvis ökad hälsa, fler arbetstillfällen, trygghet etc., hur hållbarhetsindikatorer kan införlivas mer systematiskt inom kommersiell förvaltning och kontraktshantering.

Under 2024 vidareutvecklas Viable Cities finansiella dashboard och införlivar investeringsplanssidan, finansiella indikatorerna och de finansieringsflöden som tillhandahålls av olika nationella myndigheter (se avsnitt 5.3). Funktionerna hos olika finansiella instrument kommer att kartläggas och ett antal lärcase startar där finansiella färdplaner tas fram. Dessutom kommer en utvecklad samverkan med

investerare för att diskutera hur man mobiliserar privat finansiering för klimatneutrala städer.

Arbetet med Klimatinvesteringsplaner i Sverige hänger nära samman med vad som händer inom plattformen för genomförande av missionen om klimatneutrala städer på europeisk nivå, NetZeroCities.

6.3. Konkurrenskraft genom omställning

En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier, och helt nya marknader, som i sin tur ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Företagens roll i klimatomställningen är central, både som stora utsläppare av växthusgaser men också som leverantör av lösningar för klimatomställning och klimatanpassning.

Under 2024 krafsamlar Viable Cities inom initiativet Klimatkonkurrenskraft för att tillsammans med en rad andra aktörer utforska vilka systemiska förändringar som kan accelerera samverkan kommun-näringsliv för att uppnå missionen klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Samverkan med de myndigheter som signerar Klimatkontraktet är i detta arbete centralt för att kunna driva policyförändringar. Initiativet är främst riktat mot de 23 städer som signerar Klimatkontrakt 2030, med målsättningen att skapa kunskap som kan användas i alla svenska kommuner.

Syftet är att tillsammans krafsamla kring viktiga insatsområden kopplat till städernas omställningsresor där företagen mobiliseras och är systematiskt engagerade. En viktig del i arbetet är att stärka varandra i att möta de möjligheter och utmaningar som EUs satsning på bland annat "Fit for 55" innebär. Exempel på insatsområden är upphandling, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och etablering. I arbetet ingår att granska möjligheten att använda kommunala policydokument som upphandlingspolicy, näringslivsprogram och samt ägardirektiv för kommunala bolag för att driva utvecklingen. I arbetet samverkar Viable Cities även med näringslivsorienterade organisationer och initiativ på internationell, nationell och regional nivå där en viktig aspekt är en rättvis och inkluderande omställning.

6.4. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bland annat pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Utmaningarna förstärks av att vi samtidigt upplever en demokratisk utveckling där en växande andel av befolkningen känner sig utanför.

Under 2024 att vidareutvecklas samarbetet mellan städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvering i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

Under 2024 mobiliseras ett antal lärcase, tester och satsningar inom medborgardeltagande som syftar till att ge reellt inflytande till medborgarna för att snabba på klimatomställningen.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bland annat genom nya former för medborgarinvolvering (exv medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv New European Bauhaus) och politik för gestaltad livsmiljö. Medborgarnas kunskap och expertis måste tas tillvara i de beslut som påverkar deras liv, och dessa beslut måste förankras med det stora flertalet för att kunna leda till åtgärder och förändringar i den takt och omfattning som krävs.

6.5. Systemdemonstratorer

Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer är ett strategiskt utvecklingsprojekt inom Klimatkontrakt 2030. Förväntan på systemdemonstratorerna är att de ska ha en väsentlig roll i städernas förmåga att snabba på omställningen samt skapa hög synlighet och engagemang lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Satsningen har en tydlig inriktning mot missions-orienterad innovation, och betonar tydligt vikten av systemperspektiv i omställningsarbetet. En viktig del i insatsformen är ett portföljtänk, där flera åtgärder, initiativ och experiment tillsammans utgör en större helhet. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till utveckling av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Viable Cities och myndigheterna åtar sig att bidra till att systemdemonstratorerna lyfts i viktiga sammanhang på nationell och internationell nivå samt att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning. Samtliga kommuner inom Klimatkontrakt 2030 åtar sig att dra nytta av insikterna från systemdemonstratorerna i syfte att möjliggöra uppskalning.

6.6. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

Under 2024 sker en fortsatt mobilisering och utveckling för att stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med missionen klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bland annat

Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions (med forsknings- och innovationsprojekt inriktade mot 15-minutersstaden, energipositiva stadsdelar och cirkulär urban ekonomi) samt CapaCITIES (som utvecklar nationella stödplattformar likt Viable Cities i fler europeiska länder).

New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandeplanen för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbete kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

På ett liknande sätt som EU mobiliserar 112 städer sker ett samarbete i Urban Transitions Mission inom det globala initiativet Mission Innovation, där en första etapp avser att samla cirka 300 globala städer.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Sedan Örebro kommun signerade Klimatkontrakt 2030 i december 2022 har ett omfattande arbete med att revidera och ta fram ett nytt förslag till *Klimatstrategi för Örebro kommun* genomförts. Beslut om att skicka ut förslaget på remiss tas i oktober 2023 och ambitionen är att klimatstrategin ska kunna antas i Kommunfullmäktige i maj 2024. Klimatstrategin har som ambition att ge en helhetsbild av kommunens klimatutmaningar inom såväl kommunkoncernen som inom det geografiska området. Stort fokus har legat på att utveckla nya arbetssätt för att skapa mer action och handlingskraft i omställningsarbetet. Några av de nya arbetssätt som föreslås för klimatstrategins genomförande är bland annat införandet av en klimatstyrgrupp med ledande tjänstepersoner inom Örebro kommunkoncern, arbetsgrupper inom sex prioriterade fokusområden samt ett klimatomställningsteam.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

Just nu pågår byggnationen av Örebros nya bostadsområde Tamarinden. Tamarinden ska bli en hållbar och smart stadsdel som karaktäriseras av nytänkande och innovation. Området ska utformas för att skapa förutsättningar för ett levande

och urbant vardagsrum där människor kan mötas och där gröna miljöer samspelar med byggnader, rörelse och aktivitet. Grönskande gårdar fria från bilparkering skapar mervärden för de boende och utbudet av hållbara mobilitetslösningar ska göra cykeln till det mest självklara valet för att transportera sig. Tamarinden ska också bli en energismart stadsdel där målet är att skapa förutsättningar för att området ska kunna reducera, producera, dela och lagra energi i två lokala energisystem. Ett för el och ett för värme. Syftet med detta är att bidra med mer lokalt producerad och förnybar energi, att kapa effektoppar och avlasta stamnätet, öka flexibiliteten och spara stora mängder energi. Energisystemet i Tamarinden kan ses som en modell för hur man kan snabba på energiomställningen i nybyggnadsprojekt genom att vara smarta tillsammans. Energilösningarna i Tamarinden skulle, enligt genomförda förstudier, kunna ge en energibesparing på 30 procent och minska effektbehovet med 50 procent. För att kunna genomföra Tamarinden med de högsta ambitionerna finns det dock en del utmaningar gällande skattelagstiftning och tolkningen av IKN-nät. En viktig del av klimatomställningen i Örebro är att skala upp konceptet med Tamarinden och de möjligheter som följer av ett sådant arbetssätt. Där målet är att flytta systemgränsen från den enskilda fastigheten, till bostadsområdet och vidare till hela staden.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2023 har Viable Cities arbete med att underlätta processen kring klimatkontrakt utvecklats. Viable Cities som program har också förberett en ny flerårig fas i programmet. Dessutom har ett betydande utvecklingsarbete skett kring klimatinvesteringsplaner och den nya insatsformen systemdemonstratorer har tagit nya steg. I det internationella samarbetet kring missionen har en process på EU-nivå kring klimatkontrakt etablerats och flera svenska städer har haft framgång i att bli delaktiga i arbetet med missionen om klimatneutrala städer med finansiering från Horisont Europa.

7.3.1 Processen kring klimatkontrakt

Under 2023 har arbetet gått vidare med att utveckla Viable Cities roll som underlättare av processen kring klimatkontraktet i samspel med de 23 städerna och 6 myndigheter som hittills är signatörer. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Parallellt har arbetet fortsatt i de 23 städerna med att utveckla olika former av lokala klimatkontrakt som en del i att mobilisera lokala omställningsarenor med företag, offentlig verksamhet, akademi och forskningsinstitut och civilsamhälle. Mobiliseringen på EU-nivå med de 112 städer som är föregångare i missionen om klimatneutrala städer 2030 har också inneburit en process med att etablera klimatkontrakt där Viable Cities är delaktiga. Viable

Cities ser ett ökat behov av att skapa synergier och arbeta med att utveckla stödet till lärande mellan städer och vidareutveckla gränssnitten mellan lokal, nationell och internationell nivå. Allt för att stärka den kollektiva förmågan till omställning.

7.3.2 Strategiskt arbete inför ny fas av programmet

Att på olika sätt skala upp relevanta satsningar för större effekt och snabbare takt i omställningen är en avgörande del i Viable Cities arbete framåt. Dessutom står det klart att det fortsatta arbetet behöver ske i en situation där multipla kriser sammanfaller med klimatkrisen. Under året har ett omfattande strategiarbete genomförts som förberedelse inför nästa fleråriga fas i programmet. Viable Cities har i oktober lämnat in en ansökan om att bli ett av programmen inom den nya missionsinriktade programformen Impact Innovation. Parallellt lämnas underlag in för nästa fas som strategiskt innovationsprogram där en utvärdering av programmets första sex år färdigställts. Viable Cities har också på olika sätt lämnat inspel till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan, den kommande forsknings- och innovationspropositionen och och bidragit till SKRs beredning⁸ om hur kommuner och regioner kan förbättra och intensifiera arbetet med klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

7.3.3 Strategiska insatser för uppskalning och acceleration

Som en del i arbetet med klimatkontrakt har ett fortsatt utvecklingsarbete med klimatinvesteringar för städers omställning skett både i Sverige och i det Europeiska samarbetet. Inom ramen för detta har också dialogen utvecklats med relevanta finansaktörer. Under året har även arbetet med digitalisering intensifierats och i november etablerades Urban Twin Transition Centre i samverkan med Viable Cities. Arbeta har också inletts med att förbereda processer för ökat medborgarengagemang / -deltagande för att skapa metoder och insikter som kan användas av många städer. Under året har i samarbete med Viable Cities även en forskarskola för rättvis omställning i städer startats vid Linköping universitet. Lunds universitet har även, i samarbete med Viable Cities, lanserat en Massive Online Open Course, MOOC: Cities, Climate and Change: Pathways and Opportunities. Även arbetet kring storytelling och kommunikation för omställning har vidareutvecklats. Nästa steg i arbetet med att utveckla en ny insatsform, Systemdemonstratorer, har tagits med finansiering från Vinnova och Viable Cities av två systemdemonstratorer: CoAct i Lund som fokuserar både på hållbar mobilitet och energipositiv stadsdel, och SnabbSam i Stockholm som inriktas på en fossilfri stadskärna. Andra städer är angelägna om att kroka arm i dessa satsningar för att lära tillsammans. Femton förstudier har finansierats inom Viable Cities för att utforska hur vi kan ge än mer kraft till städernas omställning inom tre områden: medborgarengagemang, klimatinvesteringar och regional samverkan.

⁸ Rättvis och hållbar omställning för klimatet – Förslag från SKR:s programberedning för hållbar omställning, SKR, september 2023

7.3.4 Internationella allianser kring missionen

Fortsatt arbete med mobilisering av städer och länder kring missionen, där Viable Cities är delaktiga sker på flera sätt (exv NetZeroCities, Driving Urban Transitions, CapaCITIES, Urban Transitions Mission). Under året publicerades en utvärdering beställd av EU-kommissionen av arbetet inom EU med de fem missionerna⁹. Den drar bl a slutsatsen att missionen Climate-neutral and smart cities 2030 (Cities Mission) redan har åstadkommit en betydande mobilisering för snabbare klimatomställning i städer. Utvärderarna pekar på att inrättandet av Cities Mission var viktigt och lägligt för att ta itu med "implementeringsgapet" och de systemutmaningar som enskilda städers klimatarbete aldrig kan lösa på egen hand.

Viable Cities har fortsatt sitt arbete som en av många internationella partners i NetZeroCities för att underlätta omställningen i de 112 städer (varav sju svenska). NetZeroCities har i dialog med EU-kommissionen utformat klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del. Ambitionen är, liksom i Viable Cities arbete i övrigt, att lärdomar, metoder och verktyg ska komma till nytta för många fler städer i deras omställning. Inom ramen för NetZeroCities har svenska städer haft framgång och beviljats stöd i flera satsningar för att förstärka sitt arbete med klimatomställningen. Exempelvis har Malmö, Uppsala och Umeå fått stöd i satsningen Pilot Cities (totalt cirka 45 milj kr), och inom satsningen Twinning som inriktas på lärtpartners för omställning finns Luleå (som matchas med Umeå) och Lund bland de städer som har blivit utvalda och matchade med pilotstäder.

I det arbete som bedrivs i ett antal år på global nivå inom Climate Smart Cities Challenge, och som involverar en rad svenska aktörer, tas nya steg i att vidareutveckla arbetet. Det handlar bland annat om att sammankoppla de fyra systemdemonstratorerna inom initiativet med de två svenska liksom att verka för mobilisering av kapital. Samarbetet med UN-Habitat är centralt i detta och en dialog förs om bredare samverkan med UN-Habitat med utgångspunkt i städers klimatomställning. Likaså har dialog inletts om ett bredare samarbete med Världsnaturfonden WWF kring städers klimatomställning i Sverige såväl som internationellt.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Inom Klimatkontrakt 2030 har myndigheterna under 2023 arbetat gemensamt med fyra innovationsprocesser. Inom Smart policyutveckling har fem utmaningar identifierats för policylabbar. I två städer testas Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer. En metod för lokal portföljanslys har testats och skalas upp.

⁹ Alasdair Reid et al. Study supporting the assessment of EU Missions and the review of mission areas - Mission areas review report. 10.2777/61143, Europeiska kommissionen, 2023

En fördjupad analys kring Klimatkontrakt som modell för utvecklad governance har genomförts.

7.4.1 Smart policyutveckling

Under 2023 genomfördes flera gemensamma workshops med klimatkontraktskommuner och klimatkontraktsmyndigheter, för att påbörja utvecklingen av mer ändamålsenliga regelverk och andra styrmedel. Fem utmaningsområden identifierades och dessa kartlades och utreddes vidare med mål att fatta beslut om uppstart av flera så kallade policylabb inom ett eller flera av de identifierade områdena. Representanter från myndigheterna arbetade vidare mellan workshopparna med att bearbeta data som kom fram och planerade för kommande arbete. Allt arbete skedde under utforskande och lärande former med alla inblandade.

7.4.2 Systemdemonstratorer

Under 2023 har satsningen på Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer fortsatt. Utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas genomfördes, och två städer beviljades stöd. Utlysningen kommer under 2024 sömlöst att följas av utlysningen Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Genomförandefas, vilken endast kommer vara öppen för samma två städer som beviljats stöd i Systemdemonstratorer för klimatneutrala städer – Planeringsfas.

7.4.3 Lokala portföljanalyser

Under 2023 har myndigheterna fortsatt att utveckla en metod för portföljanalys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Metoden har under året testats i dialog med fem av kommunerna. Syftet har under året varit att undersöka och identifiera användningsområden i kommunerna, samt för att möjliggöra för en uppskalning till samtliga 23 kommuner. Årets arbete och genomfört test presenterades och vidareutvecklades gemensamt under Transition Lab Forum i Kristianstad under hösten.

7.4.4 Stärkt myndighetssamverkan

Under 2023 har myndigheterna inom Rådet för hållbara städer beviljats medel från det nationella programmet inom Europeiska regionalfonden (Eruf) för att utveckla en mer operativ myndighetsgemensam samverkansplattform. Samverkansplattformen har fått namnet Svensk modell för hållbar urban utveckling. Syftet är att kraftsamla kring myndigheternas mer operativa arbete och utveckla ett samordnat och gemensamt arbete för att stärka kommunernas innovationsförmåga. För att öka synergier och lärandet mellan flera av myndigheternas närliggande uppdrag och initiativ beslutade Rådet för hållbara städer att under 2023 se över hur Rådet kan stärkas i sin roll som strategiskt forum och utgöra ett ramverk för den operativa samverkansplattformen Svensk modell för urban hållbar utveckling och

Klimatkontrakt 2030 som en gemensam innovations- och testlabb för de 23 städerna och myndigheterna samt ytterligare andra identifierade närliggande initiativ.

7.4.5 Klimatkontrakt som governancemodell

Utvecklingen inom governance för klimatomställning, både på lokal nivå och mellan lokal, nationell och även EU nivå, utgör grundläggande förutsättningar för bredare kraftsamling och effektivare systemförändringar. Under 2023 riktade myndighetssamverkan, med Vinnovas analysstöd, ett särskilt fokus på governancefrågorna. I nära samarbete med Viable Cities och med aktiv medverkan av både myndigheterna och städerna, genomfördes ett strategiskt analysprojekt "Klimatomställning av städer – en svensk modell för att öka takten i omställning." Utifrån de praktiska erfarenheterna under de senaste två decennierna, har begreppet "governance" för klimatomställning kunnat tas fram ur ett operativt perspektiv. Governance används när en myndighet behöver gå bortom det man har direkt rådighet över för att förverkliga ett mål, vilket också innebär systemskiften att gå från stuprörsbaserad verksamhet till helhetstänkande inom offentlig förvaltning. I governance samverkar myndigheten med näringsliv, civilsamhälle och akademi.

9. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Örebro kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm 2023-12-08 Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, såsom de formuleras ovan, ska gälla för 2024. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020, den andra 2021 och den tredje 2022. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

John Johansson

Kommunstyrelsens ordförande,
Örebro kommun

Olga Kordas

Programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

Generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

Generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

Generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

Generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

Generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

Generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – Länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Örebro kommun.

- [Klimatkontrakt 2030 Örebro version 2022](#)
- [Vårt hållbara Örebro – Utvecklingsagenda med mål för 2050 och delmål för 2030](#)
- [Vårt framtida Örebro – Översiktsplan för Örebro kommun](#)
- [Gemensamt ansvar för framtidens Örebro – Kommunledningen i Örebro's övergripande strategier och budget för 2024 med plan för 2025–2027](#)
- [Klimatstrategi för Örebro kommun](#)
- [Klimatanpassningsplan Örebro kommun](#)
- [Trafikprogram för Örebro kommun](#)